

Q. K. 262,5

Zc
7741

DE VITA
ANDREAE MVSCVLI
NOSTRATIS
EXPONENS

VIRO
PERILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO
DOMINO
FRIDERICO GOTTLOB
A BERLEPSCH
DYNASTAE IN HENNIGSLEBEN
COLLATVM
IN IPSVM SPLENDIDISSIMVM ATQVE GRAVISSIMVM
MVNVS
PRAESVLIS SVPREMI SENATVS
SANCTIORIS
SVB NOVI ANNI AVSPICIIIS
PIE GRATVLATVR
M. IOANNES CHRISTIANVS SCHILLING
PASTOR OPPIDI SLETAE IN HERMVNDVRIS

ANNABERGAE
EX OFFICINA GOTTLOB AVGVSTI FRISCH

DE VITA
ANDREAE M. V. C. V. L. I.
HISTORIA

VIRI

PEREGRINI ATQUE EXCELSISSIMI

DOMINO

FRIDERICICO GOTTLIBO

A BERKEPSON

DYNASTAE IN HANNOVERIA

COLLEGIUM

INSTITUTUM

1772

FRANCISCAE ACADEMIAE

SCIENTIARUM

ARTIS ET MYSTICAE

INSTITUTUM

IN HANNOVERIA

INSTITUTUM

FRANCISCAE ACADEMIAE

SCIENTIARUM

ARTIS ET MYSTICAE

INSTITUTUM

IN HANNOVERIA

INSTITUTUM

Vir Perillustris et Excellentissime,

Domine Gratosissime,

Maxime memorabilis in annalibus ecclesiasticis est annus, quo Tibi diuini numinis prouidentia, et Augustissimi Patris Patriae, FRIDERICI AVGVSTI, nutu, splendidissimi muneris mandati, Praefulis supremi Senatus sanctioris, munia subire contigit. Duo elapsa sunt secula, ex quo liber iste, Formulæ Concordiæ nomen habet, Dresdae iix. Cal. Augusti promulgatus est, quo pax et tranquillitas ecclesiæ, variis contentionibus et rixis turbata, certe in terris nostris fuit restituta.

Simil-

Simillima sunt tempora nostra iis, quae istam
aetatem antecesserunt. Eisdem ferme contentio-
nes, quae maioribus nostris perniciosae fuerunt, in
controuersiam circumquaque vocari, et in vicinis
regionibus piorum animos turbare coeperunt.

Felicem Saxoniam! cui Deus, GLOBIGIO, nunc
ἐν αἰγίσις, ad gubernacula ecclesiae sedente, Halcyonia
dedit, et integritatem doctrinae a piis maioribus con-
fessae, quam clementissime seruauit.

Felicem Saxoniam! imo felicissimam! Te, Vir
Perillustris, gubernatore ecclesiae nobis diuinitus
constituto. Omnes boni, quotquot Te norunt,
laetantur, et plaudunt ecclesiae.

Cognita satis et abunde iam perspecta fuit, quae
Tibi inest, singularis doctrina, grauitas, prudentia,
probitas, dexteritas, solertia, fides, in arduis iisque gra-
uisi-

uisimis, quibus praefuisti officiis, vt non solum sperare, sed et confidere possint singuli quique, quaecunq; prospera per summi numinis gratiam, Te moderante, ecclesiae esse euentura.

Quibus eximiis virtutibus cum coniunctam habeas mirificam comitatem et benignitatem spero, futurum esse, vt hoc quaecunq; documentum meae in Te pietatis serena fronte accipias. Viri vitam expositurus sum, qui auctoribus Formulae Concordiae adnumeratur, cui hoc annus secularis sacer est.

Faustus felix fortunatusque sit Tibi, Vir Perillustris, iste annus secularis. Seruet Te summus omnium rerum diribitor factum tectumque ecclesiae et reipublicae per plures annos. Foecundet Te omnis generis felicitate. Quaeuis mala, quibus cum alias mortalium vita conflictatur, auerruncet. Felici

lici successu omnia consilia, curas et labores fortunet, omnique bonorum genere Te abundanter clementissime iubeat.

Quod si tandem mei causa hoc loco quid exoptare liceat, nihil prius, nihil antiquius futurum esse fateor, quam si, Perillustri Vir, gratiosissimo Tuo favore eum complecti velis, qui Deum ter optimum maximum pro incolumitate Tua invocare nunquam cessabit, et in id allaboraturus est, ut fauori Tuo non indignus videatur

Vir Perillustri et Excellentissime,
Domine Gratosissime,

Nominis Tui Perillustri et Excellentissimi

Scribendam Sletae
ipsis Cal. Ian.
MDCC LXXX.

cultor deuotissimus
M. Ioannes Christianus Schilling.

Andreas Musculus noster natus est in oppido Schneeberga; qua parte montosus Misniae celsissimi Saxoniae Electoris potestati subiectae prouinciae tractus, qui Saxoniam a Boiohemis diuidit, fines agri Voilandiae pertingit, et iugum montium versus occasum ad decliuitatem vergit. Situs loci non adeo quidem amoenus est: in summo enim fastigio montis altissima tota fere hyeme niue obruto, quadraginta annis ante natum nostrum conditus est; unde nomen Germanice Schneeberg ortum traxit. Oppidum hoc satis amplum et splendide aedificatum olim ab vbertate argenti, quod e metallis montium circumiacentium effossum est, fuit celeberrimum.

Genti-

Gentilitium nomen illius fuit, Meißel, Germanico sono instrumentum excisorium, quo varii generis fabri vtuntur, significans quod tamen postea pro genio istorum temporum non satis recta interpretatione a mure diminutum conuertit in Musculus. Qua vera nominis scribendi ratione, in Meißeliorum familia nostra aetate Schneebergae adhuc florente, sollempni, vsus est noster in albo inscriptorum academiae Vitembergensis nomen suum professus. (a) Deinde vero ad academiam, quae Francofurti ad Viadrum est, vocatus, iamiam mutasse nomen et in Meußel conuertisse testimonium perhibet, liber in quem nomina ciuium academicorum Francofurti relata sunt: (b) quod porro ob famam forsitan Wolfgangi illius Musculi primum Augustanorum, denique Basileensium doctoris in Musculus conuertit,

Aetas eius incidit in ea tempora, in quibus sacra Christianorum a suo primaeuo statu penitus deflexa opera et ministerio Lutheri secundum normam diuinorum oraculorum a superstitione repurgata et priori suae puritati restituta sunt. Annus natiuitatis non plane constat: si quidem ex iniuria temporum et propter varia incendia, quibus patria ciuitas fere penitus deleta est, liber, in quem nomina sacro baptismate initiatorum relata sunt, periit. Plerumque tamen omnium consensu decimus quartus millesimi et quingentesimi a Christo nato annus natalis eius dicitur, id quod ex monumento illius, quod ad introitum loci publici sepulchrorum in suburbio Gubenfi Francofurti cernitur, (c) intelligere haud difficile est.

(a) Vid. Suetius de acad. Vitemb. p. 122.

(b) Becmanni notit. Vniuersit. Francofurt. p. 33.

(c) Becmann. l. c. p. 91.

Pater videtur fuisse Ioannes Meffel, (d) vir prudens et honoratus inter suos, qui tandem ex tribuno civium suorum in numerum senatorum civitatis cooptatus fit. Quamobrem hoc autum nomen Andreas noster more maiorum pro pietate in parentem filio suo natu maximo imposuit. De matre nihil prorsus memoriae proditum relictum est.

In plurimis tum Germaniae provinciis cultiores litterae fieri, melius quam dudam pueritia institui, et doctrina in scholis vsurpari politior: quod veterum auctorum scripta et elementa imprimis Graecae linguae fere vbique addiscendum proponerentur. Inter ceteros eiusdem regionis ludus praefertim litterarius in oppido patrio celebris, pro illius aetatis capti eruditos habuit doctores; in quibus Hieronymus Wellerus (e) Fribergensium post hac ornamentum in Graeca praecipue lingua tradenda praee aliis eminuit. Perspecta igitur in puero praestantia ingenii, qua celeriter, quae tradebantur percepit, simulque fideliter meminit: omnes de indole eius optimam spem conceperunt, ut inde parentes filium in studiis piis et honestis educandi consilium inierint.

Iam decimum quartum aetatis annum excefferat (f) Andreas noster cum primum patriam scholam intraret, et elementa litterarum nosse inciperet. Docilitas vero eius tanta fuit, quanta in nullo fere alio, animaduer-

(d) Melzer in Chron. Schneeberg. p. 425.

(e) Melzer. l. c. p. 341.

(f) Becmann, l. c. p. 88.

teretur: vis ingenii et ardor discendi ingens in eo apparuit; ut non solum bene de eo sperare, sed et confidere possent doctores sui, talem futurum, qualem cognitum iudicarunt.

Mature itaque ad pleniorum ingenii cultum et quasi mercaturam doctrinae vberiorum Lipsiam (g) missus est: eodem ferme tempore, quo academiae Vitembergensis fama maxime inclaresceret; in eaque potissimum Martini Lutheri et Philippi Melancthonis nomina non solum in Germania, sed et apud exterarum nationum vndique celebrarentur.

Diuiserant inter sese pro more istorum temporum possessiones suas, quae Misnia, Thuringia et ducatu Saxoniae continebantur, Ernestus et Albertus fratres, duces Saxonici: quorum ille maior natu septemviralem tantum dignitatem prae fratre obtinuit. Schneeberga sola, patria nostri utriusque communis mansit. (b) Altit statim a primis initiis salutaris euangelii doctrina Schneebergae ministerio Hausmanni radices egerat: sed Georgii ducis, filii Alberti, qui infensissimo et inimicissimo in Lutherum et ab eo emendatam religionem semper animo fuit, opera factum est, ut multi fulti auctoritate Georgii tenacissimi antiquae religionis essent. In quibus Iohannes pater nostri fuisse videtur; quamobrem filius in Lipsiensem academiam, quae Georgii potestati subiecta erat, et doctrinis pontificiae, quae antiqua audiebat, religionis tenacior erat, cura patris missus est.

Litteris

(g) Beemann, l. c.

(b) Melzer, l. c. p. 228.

Litteris in hac bonarum artium mercatura, quae ad humanitatem pertinent, praecipuam operam suam nauauit, aliquod tempus ibidem confecit, et praestantiorum doctorum institutioni non sine insigni fructu vsus Ambergam (i) primum Palatinatus superioris oppidum se contulit; ibique et in quibusdam Franconiae adiacentis Germaniae prouinciae locis, filiis generosae profapiae et indolis instituendis operam dedit. Ad theologiae tamen studium maxime propensa fuit cupiditas illius, quod religiosae pietatis amore flagraret.

Interim status rerum in ciuitate patria penitus mutatus est. Georgius enim dux valde infensus ciuibus, quorum maxima pars nouae, eaeque puriori religioni adhaereret: totam ciuitatem Ioannis Friderici Electoris, Ernesti nepotis, potestati tradidit, (k) sola pecunia, quae ex metallis rediret, sibi referuata. Cuius auctoritate anno trigesimo quarto decimi sexti post Christum natum seculi euangelii doctrina Schneebergae publice fuit introducta. (l) Hinc patre quoque e vita discedente ad visendam academiam Vitembergensem, quae tanta omnium commendatione celebraretur, animum admouit, exemplisque condiscipulorum allectus, et Lutheri, quem toto vitae suae tempore maximopere coluit et veneratus est, audiendi et theologiae purioris ex ore eius perdiscendae cupiditate permotus, Vitembergam abiit.

B 2

Annus

- (i) Becmann. l. c.
 (k) Melzer. l. c. p. 234.
 (l) Melzer. l. c. p. 297.

Annis agebatur a millesimo quingentesimo trigesimo octauus post Christum natum, cuius semestri aestiuo numero ciuium academicorum adscriptus est. (m) Maiore inde contentione animi in theologicam disciplinam incumbens, imprimis D. M. Lutheri, et Philippi Melanchthonis, restauratorum, illius theologiæ purioris, huius bonarum artium et politiorum literarum, aliorumque in omni genere doctrinæ excellentium virorum, ea aetate Vitembergæ versantium, doctrina vsus est, et breui tempore tanta in studiis sacris incrementa fecit: vt fauorem et amorem non solum horum duumuirorum, sed et aliorum doctorum consecutus sit.

Proinde factum est, vt et varia diligentiae, laborumque praetia reportarit. Titulo et insignibus magistri liberalium artium ornatus est. (n) Concionum sacrarum in templis habendarum potestas data, itemque facultas scholasticis docendi publice sacram theologiam concessa est.

Postquam quinque annos Vitembergæ magna cum laude discendo docendoque confecerat, Francofurtum ad Viadrum inuente anno illius seculi, quadragesimo secundo accersitus est. (o)

Fundata confirmataque erat in eo oppido ante annos circiter triginta sex cura Ioachimi I. Marchionis Brandenburgensis, e septemuiris imperii, academia; cuius gubernatio prima Conrado Wimpinae commissa erat; quem mox sub

(m) Sueui acad. Vitemb. p. 122.

(n) Becmann. I. c.

(o) Becmann. I. c.

initium certaminum de religione acerrimum hostem Lutherus expertus est. Cum enim hic, qui theologiam publice Vitembergae doceret, quaestum illum, quo venia delictorum parata pecunia redimeretur, indulgentias vocant, notare et reprehendere inciperet, et quaedam ad disputandum proponeret: defendendum eum Wimpina suscepit, ac sese primus omnium nomine famosissimi illius Tezelii Luthero opposuit. Sed de his negotiis non est texenda oratio.

Mortuo Ioachimo I. puriori a Luthero religioni per totum vitae spatium aduersante, et Ioachimo II. patri succedente, mutari coepit administratio ecclesiastica in Marchia. Fauebat is euangelii doctrinae, et omni studio nitebatur in eo, vt religionis pietas et coelestis doctrinae puritas in terris potestati suae subiectis restitueretur. Quamobrem nullam curam tum non suscepit, quo academia, quae Francofurti est, auctior ornatioque fieret, et doctrina Iesu Christi et coelestis veritatis publice explicaretur et doceretur.

Iam quidem abhinc duobus annis Alexandri Alessii doctrinae fama illustri operam academiae suae adiungendam curauerat: (p) qui prima fundamenta emendatae per Lutherum doctrinae in Marchia posuit; quam ob causam nomen Apostoli Francofurtensis a Friderico Myconio accepit: (q) sed suadente Agricola, Islebio cognomine, qui ipsi a peculiaribus concionibus in sede sua Berolini erat, Musculum ad theologiae docendae munus conducendum iudicauit.

B 3

Fuit

(p) Camerar. in vita Melanchth. p. 189.

(q) Vid. Summe Venerand. Schwarz. in programm. in Fests. Reform. de Myconio Liptensium Apostolo p. 6.

VIII

Fuit hic Andreae Musculo nostro auctor, (r) vt conditione, quae offerebatur, vteretur, animaduertens: hanc loci mutationem exificationem eius meliorem reddituram.

Discedens itaque in Marchiam singularem expectationem de se concitare, celeriterque Francofurti fauorem et admirationem multorum consequi, et ista academia mirabiliter tunc frequentari et celebrari.

Cognita eius probitate, doctrina, eruditione, fide, candore, animo parato ad fuscipiendos ferendosque labores studio, diligentiaque maxima proponendi et explicandi veritates coelestes: praeter munus docendi theologiam in academia, ministerium praedicandi euangelii et administrandi sacramenta in aede, quae a familia Francisci nomen habet, commendatum est. Quibus cum et hoc accessisset, vt non ita multo post in ordinem doctorum moderante Theodoro Francisco (r) quodam cooptatus sit: omnibus viribus elaborauit, quibus doctrina Iesu Christi explicari constitui, illustrari, defendi, et pure sincereque retineri posset. Discedente de statione sua et Francofurto, Ludeco, qui sacerdotio in primario vrbis templo functus erat: Andreas noster triennio post, quam Francofurtum venerat, vnanimi vtriusque tam academici, quam oppidani senatus consensu in locum eius successus, et Serenissimi Brandenburgensium Marchionis et Septemuirii iussu totius Marchiae ecclesiis gubernandis praefectus, eique primarius docendi theologiam locus mandatus est.

His

(r) Becmann. l. c.

(r) Becmann. l. c.

His splendidissimis ornatus muneribus omnem operam diligentiamque impendit, quo minus spes, quam de eo conceperant, falleretur. Nihil prius, nihil antiquius ipsi fuit, religionis sinceræ et puræ integritate: neque valetudinem adeo suam, neque vitam maiori curæ habuit, quam publicam ecclesiæ salutem.

Praeclara imprimis fuit eius opera in restituenda religionis Iesu Christi in Marchia puritate priori secundum normam scriptorum sacrorum. Conciones ingenti animorum commotione habuit. Profectus per totam regionem visitandis ecclesiis multum studii et laboris impendit, et ubique initia coelestis veritatis dicendo ad populum fecit. Miranda imprimis et laudanda in eo prudentia est, qua in ferendis incommodis, quibus tam arduum et graue negotium premeretur, vsus est. Licet enim essent praecipue inter proceres pontificiis dogmatibus tenacius adhaerentes; quibus totum illud negotium displiceret, et mutatio tam subita grauis et molesta esset, et varia impedimenta, quibuscunque possent, obicerent, vehementerque contradicerent: tamen cum tanta laude, tamque felici successu functus est Apostolatu suo, docendo, emendando, hortando, confutando, vt dignum profecto sit insigne illud beneficium diuinum opera huius viri praestitum, quod sancta memoria apud posteros reolatur.

Constituta sic re ecclesiastica in Marchia graues turbæ exortæ sunt in ecclesia: quæ insigni documento esse possunt, quam constanter Musculus in pia confessione veritatis coelestis perseverauerit.

Con-

Confecto bello in Misnia et capto Ioanne Friderico, Electore Saxoniae, Carolus V. Imperator omnibus viribus nitetur: quo liber ille, quem Augustae Vindelicorum paucorum quorundam clandestina opera congeri iusserat, in quorum numero post Iulium Pflugium, et Michaelem Sidonium, Agricola Islebius fuit, reciperetur; in quo praecipiebatur, quid interim dum synodus cogeretur, fieri seruarique oporteret ab iis, qui in ecclesiae doctrina et ritibus vilitatis aliquid innouassent. Vnde liber iste nomen Interim accepit. Iussa istius de recipiendo illo libro sine contradictione precibus et excusatione, et praecepta in eis exequendo, ad omnes ordines delata sunt. Quae mandata cum a principe suo Electore, quem maxime semper veneratus est, ad nostrum deferrentur; quibus Agricola admonitiones suas adiunxerat: non solum ea, quae veritati contraria in eo deprehenderet, non recepit; sed et confutando et oppugnando fortiter restitit, neque minis, neque periculis vllis a veritate professa deterreri potuit: (†) Deo magis quam hominibus parendum censuit. Quo facto, plures, qui titubarent illius auctoritate moti et exemplo confirmati resistere iam atque repugnare ausi sunt.

In controuersis, quae post obitum Lutheri ex hac vita in ecclesia motae sunt, strenuum vindicem et assertorem veritatis et genuinum Lutheri discipulum se praebuit.

Francisci Stancari errori de persona Iesu Christi, qui relicta statione sua in Borussia Francofurtum venerat, fortiter tam disputando quam scribendo

(†) Becmann. 1. c.

fese opposuit et veram doctrinam de Iesu Christo, filio Dei, explicavit et vindicavit.

Eadem tempestate de laudabilium piarumque actionum, bonorum operum nomen habent, necessitate disputationes Francofurtanam academiam inuadere et inter doctissimum Abdiam Praetorium et Musculum nostrum agitari coeperunt. Licet autem veritas a parte Musculi (*u*) flaret; tamen non negandum in iis aliquid humani passum esse, et vehementioribus, quae in eo erant animi commotionibus nimium indulgisse. Quae dissidia maximo damno academiae Francofurtanae fuere, et non prius sedatae, quam Abdias Praetorius Francofurto relicta Vitembergam se contulisset.

In controuersia de sacra coena, veritatem euangelii, ipsum corpus et sanguinem Iesu Christi fumentibus adesse et sumi vescendo et bibendo non modo cogitatione et fide, sed vt Theologi loquuntur, vere et substantialiter, non tantum rite explicavit, sed et vindicavit, confutando eos, qui a genuino sacrorum oraculorum, piarum confessionum et librorum Lutheri sensu recederent. (*x*)

Haec negotia exceperunt alia, quibus exercitus et defatigatus noster fuit. Cum enim res in ecclesia eo rediissent, vt contentiones in dies crescerent,

(*u*) Musculus de libertate bonorum operum,

(*x*) In tractatu de praesentia corporis et sanguinis I. C. in sacra coena, Francof. 1575. edito.

C

scerent, et auferentur, quae pacem et tranquillitatem ecclesiarum turbarent; Serenissimus Saxoniae Elector, Augustus, re communicata cum Ioanne Georgio, Marchione et Septemuiro Brandenburgensium, qui patri in imperio successerat, pio consilio et studio laudabili perfecit, ut anno septuagesimo septimo istius seculi Torgaviae in Misnia, sex praecipuorum doctorum ecclesiarum, quae Augustanae confessioni addictae essent, conuenirent et de capitibus in controuersiam vocatis cognoscerent. In quorum numero Andreas Musculus (y) fuit, quem cum Christophoro Cornero, qui Francofurti publici doctoris theologiae munere fungebatur Torgauiam peti iusserat celsissimus Marchio Elector.

In illo congressu de capitibus praecipuis controuersis doctrinae tractatum est, de quibus post diligentissimam considerationem compositum est scriptum, comprehendens aliquot capitibus expositam et explicatam doctrinam quaestionum in controuersiam vocatarum. Collectis postea iudiciis theologorum variarum prouinciarum et primariarum urbium Germaniae, quibus communicatum erat, de nouo Bergam prope Magdeburgum sequenti anno accersiti sunt hi sex theologi, recitatus, approbatus et tandem titulo Formulae Concordiae diuulgatus est liber.

Scio fuisse quosdam, qui suspicati sint, de sententia Andreae Musculi rem administratam non esse, et affirmare non erubuerint, inuitum nomen subscripsisse et postero tempore sinistro de hoc libro iudicasse. (z) Sed fallunt

(y) Rehtmeyer in Hist. Eccles. Brunswic. P. III. p. 392.

(z) Vid. Rehtmeyer l. c. in supplement. ad Part. III. p. 176.

fallunt et falluntur cum Godofredo illo Arnoldo, qui sibi aut aliis de tanto viro id persuadere conantur.

Nullo enim certi et firmi testimonii nituntur fundamento, quo veritatem eiusmodi assertionis demonstrare possint. Tot contra actiones et confilia, quibus adhibitus fuit noster istius libri stabiliendi causa: Tot itinera, quae confecit, tot colloquia, quibus vtriusque tam Saxoniae, quam Brandenburgiae Electoris iussu, cum Martino potissimum Chemnicio, cuius opera et manu liber exaratus creditur, hanc ob causam interfuit, vt alienati a formula ista concordiae, vt audit, animi ^{ad} et consensum perducerentur, refragantur toti isti commento.

Exantlatae ab eodem sunt plures aliae difficultates et molestiae gubernationis ecclesiarum, dirimendarum controuersiarum, professionum, deliberationum, aliarumque actionum, quibus confuleretur et puritati doctrinae et tranquillitati ecclesiae, ut saepe mirati sint, vires non defecisse, qui hominis male adfectam valetudinem perspectam haberent. At animus eius curis laboribusque minime fractus est.

Multa peacterea opera scribendo edidit, quae veritatem amantibus praecleara et vtilia visa sunt: quorum alia veritati doctrinae coelestis explicandae confirmandae et vindicandae, alia erroneis opinionibus veritati contrariis confutandis, alia denique corruptelis in moribus et vitiis sui temporis frenum iniiciendis et morum honestati conseruandae inseruiunt.

Dici non potest, quantum opera diligentiaque vnus huius viri effectum fuerit. Ita enim erat animatus, vt neque itinera, neque laborem vllum aut periculum vitandum fugiendumue censeret, tummodo opera studiique aliquid nauaretur rei ecclesiasticae constituendae, confirmandae, stabilien-
dae. Quam docendo proposuit fidem, eam quoque disputando defendit, et contradicentes redarguere nifus est.

Itaque apud Marchiones et Septemuiros Brandenburgenses, Ioachimum II. et Ioannem Georgium in singulari fuit pretio, et exiftimatione. Eius auctoritate et nutu omnia gesta sunt in constituenda re ecclesiastica. Consilio opeque eius vsi sunt in rebus grauibus ad ecclesiam eiusque salutem spectantibus. In dubitationibus saepe confirmauit vacillantes eorum animos: In anxietate versantibus consolationi fuit. Clementissime hanc ob causam eum complexum, et dignitate et opibus auxerunt.

Qui singularis fauor praesertim' Francofurtanae academiae utilis fuit, cui augendae et ornandae omnem operam studiumque suum impendit. Tantum auctoritate potuit, valuitque eloquentia apud Ioannem Georgium Electorem, vt academiae de augendis re^uditibus, quibus doctores largius alerentur, et pauperibus scholasticis alendis victu prospectum sit. (a)

Cum ipse nullis cogitationibus et curis vacaret, nisi salutaribus ecclesiae et reipublicae, factum est, vt augendae rei familiaris nulla opera ab

(a) Beermann. l. c.

ipso

ipso daretur. Potuisset omnino, si paullulum attentionis voluisset adhibere, suis locupletiore hereditatem relinquere.

Tres duxit vxores, de quibus nihil memoriae proditum relictum est. Filios reliquit superflites duos, filiam, quantum nos comperimus, vnam tantum, quam Andreae Praetorio nuptum dedit.

Multis aduersis et malis familiaribus vexatus est; quarum calamitatum domesticarum patientissimus fuit. Mortem duarum vxorum et multorum liberorum peste extinctorum moderate tulit, sine Dei voluntate nihil calamitatum accidere posse affirmans. (b) Grauib. morbis saepe diuque afflictus est, et calculorum a stillicidio vesicae acerrimos sensit dolores. Grauiissimum vulnus animo Musculi infixit acerbissimus casus filii natu maioris Ioannis, in suburbio Lebusiano Francofurti sacerdotio fungentis. Is immodico potu deditus, in administranda sacra coena multa leuiter tractauit, ideoque indignationem Ioachimi Electoris expertus, suffragiis sacerdotum plurium, quos conuocauerat, de loco suo deiectus et poena exilii multatus est. (c)

Fractus tandem ingentibus laboribus, et curis perpetuis iisque grauissimis tam publicis quam domesticis, quibus distracta omnis eius vita fuit, obiit mortem placide et in summa eius, quem semper coluerat, filii Dei

C 3

nostri

(b) Becmann. I. c.

(c) It. I. c.

nostri Iesu Christi veneratione, et spe vitae aeternae anno post millesimum quingentesimum a Christo nato octuagesimo primo.

Fuit omnino egregius vir et multis magnis verisque virtutibus ornatus, qui puriori religioni restituendae fundandae, tuendaeque, fortunas salutem vitamque suam impendit. Pietate excellenti, eruditione solida, iudicii dexteritate, animi candore, zelo ardenti, auctoritate et grauitate singulari praeditus fuit. Ingenii vis in eo conspiciebatur maxima. Memoria autem ea erat, quae mira felicitate comprehenderet et summa fide retineret quiduis, et non solum vernacula, sed et latina lingua sine vlla preparatione etiam in magnis congressibus verba faceret. Itaque disputando in responsonibus ad obiecta plurimum valebat.

Ecclesiae rebus ex animo adficiebatur. In negotiis gerendis et fides et grauitas spectata est, quibus eximiam auctoritatem consequebatur, et dignitate excelebat. Nihil subdolum simulatum, fallax, contraque sincera et aperta omnia. Quae statuebat et sciebat esse vera nullius hominis respectu aut gratia neque spe emolumentum, aut ambitione amplectebatur et defendebat, acquiescens in recta bonaque conscientia. Sed animus eius natura feruentior, vehementioribus commotionibus grauitate commouebatur erga eos potissimum, quos a vero rectoque tramite salutaris coelestisque doctrinae aberrare videret. Concedatur autem errasse eum, quod in controuersis cum Stancaro et Praetorio contigit; Fuit enim certe homo: Hominem autem natum labi atque peccare naturae ipsius necessitate contineri demonstratur.

fratur. In ferendis contra priuatis et domesticis iniuriis erat patientissimus. Ad gratificandum unicuique semper paratus, et commodis aliorum seruiendi promptissimus: Munificus et liberalis erga multos. De pluribus bene mereri praeclarum duxit. Itaque ingens desiderium post se reliquit. Spectatissima cum fide et assiduitate mirabili officio suo annis circiter quadraginta functus est, et praefuit studiose ac sollicitè nequaquam fugiens laborum; dignus omnino fuit, quod vita eius, quae ab iis, nescio quo omine, qui de vitis illustrium theologorum seculi sui exposuerunt, neglecta est, hoc seculari Formulae Concordiae anno pia memoria recolatur, et beneficia, quae Deus, ecclesiae euangelicae, praecipue autem Marchicae, ministerio istius viri praestitit, gratissima mente venerentur,

Zc 7741 OK X 3095450

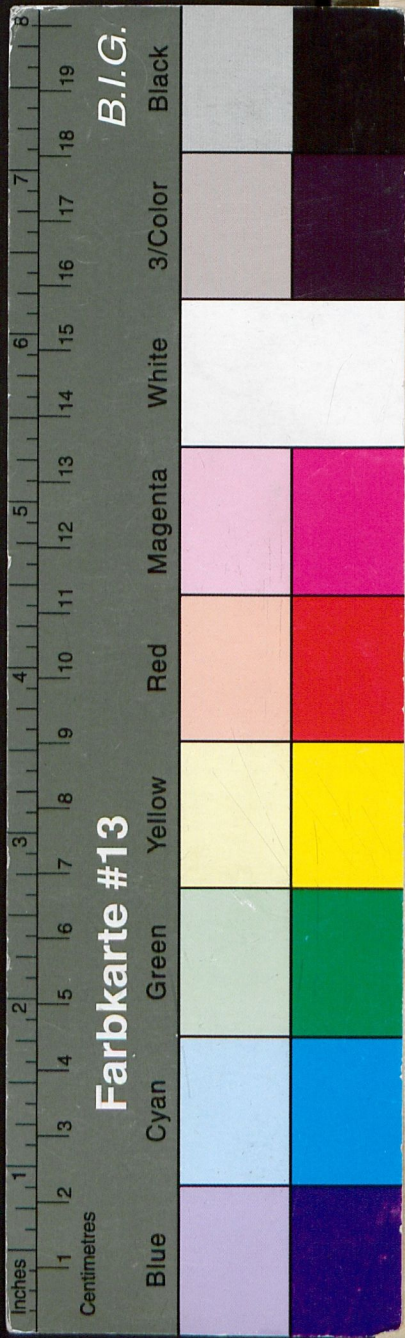
IVY

...in laudibus... et domesticis...
...ad gratitudinem... et commodis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...
...sua promissionibus... et liberalis...

115

Q. K. 262,5

Zc
7741

DE VITA
ANDREAE MVSCVLI
NOSTRATIS
EXPONENS

VIRO
PERILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO
DOMINO
FRIDERICO GOTTLOB
A BERLEPSCH
DYNASTAE IN HENNIGSLEBEN
COLLATVM
IN IPSVM SPLENDIDISSIMVM ATQVE GRAVISSIMVM
MVNVS
PRAESVLIS SVPREMI SENATVS
SANCTIORIS
SVB NOVI ANNI AVSPICIIS
PIE GRATVLATVR
M. IOANNES CHRISTIANVS SCHILLING
PASTOR OPPIDI SLETAE IN HERMVNDVRIS

ANNABERGAE
EX OFFICINA GOTTLOB AVGVSTI FRISCH

